

К о р е ф е р а т

Тема:

Сујевјерје

свештеник
јереј Дражен Стевановић

Вријеме у којем живимо испуњено је идејама о неким истинама које човјек може да пронађе на сваком мјесту, у свако вријеме и доступно је свим узрастима. Те назовимо истине пружају човјеку савременог доба прегршт сазнања, информисаности, упућују га на бољи живот, доводе до олакшања свакодневнице и пружају рјешење сваког проблема у којем се човјек XXI вијека налази. Данашње друштво, по својој опредељењу секуларно, дозвољава човјеку такву врсту истине.

Данас, када су систем вредности, морал, и духовни живот човјека унижени и доведени до руба пропасти, човјек покушава да пронађе себе у тој колотечини живота, да се извуче и да дође до познања праве Истине коју је услед своје егоцентричности занемарио и од ње се све више удаљио. Али, да би дошао до познања Истине, до познања свога Творца, човјеку је неопходна права и истинска вјера. Управо у томе и јесте суштина проблема савременог човјека, који живи у секуларизованом друштву, занесеном идејом прогреса и лагодног живота овде на земљи. Човјек је изгубио вјеру, па самим тим и могућност да дође до познања Истине, до познања самога Бога. И не само да је изгубио вјеру у Једнога Бога, него је потпао под многе утицаје које човјека воде у заблуду. Прихвата све оно, услед свог незнања, што му се намеће или сугерише као прави и истинити пут, као пут који води ка истини и као сама истина. Услед свог незнања и губитка вјере, данашњи човјек је веома склон разним утицајима и сугестијама које му се нуде зарад остварења себе у овом животу. Такав човјек, који је изгубио вјеру и живи по истинама овога свијета, јер је тако одлучио по својој слободи којом је дарован, и умјесто вјечне и апсолутне Истине прихвата пролазну и овоземаљску, живи у заблуди и руководи се истом. Другим ријечима, такав човјек, који је без вјере или је замјенио вјеру неким својим схватањима и убјеђењима, пласираним од разних група или појединаца јесте безвјеран, празновјеран и на крају сујевјеран.

У историји човечанства могу се примјетити два правца постојања религије – истинска религија, коју је створио сам Бог, ради човјековог спасења и општења са Њим; и лажна религија, коју ствара сам човјек одвојен од Бога. Сујевјерје, безвјерје или кривовјерје јесте плод искључиво људског духа, али никако није плод божанског Откровења. Другим ријечима сујевјерје је стање душе без Бога.¹

Вјера и сујевјерје представљају стварно стање нашег времена у којем су и врло често стављене у исту раван. То неразликовање истинске вјере и сујевјерја јесте погубно и недопустиво, и захтјева трезвено расуђивање, како о вјери тако и о појави сујевјерја. Таква убјеђења или схватања истовјетности вјере и сујевјерја покрећу неодлучност, двоумљење и дволичност, тако да се све мјери интересом и тренутним потребама појединца или групе. Када се томе дода и стваралачка радозналост, онда је јасна трагика промашаја. Само је проблем што човјек то често превиђа, не жели или не може да види, па умножава своје промашаје губећи стварни смисао и крајњи циљ вјере и животног дара.²

Сујевјерје – тако се уопштено назива вјера у предмете или у све што је непостојеће, или је стварно али се лажно тумачи. Предиспозиција ка сујевјерју дјелом се прикрива у самој природи човјековој, у његовој склоности ка свему тајанственоме и предвиђању будућности. Главна основа сујевјерја увек се заснива на недостатку умног и моралног развоја, на ограничености разумјевања,

¹ <http://manastir-lepavina.org/vijest.php?id=4550>, стр. 1

² Група аутора, *Црква, наркоманија, секте, сујевјерје и казнино поправне установе*, стр. 84

лакомислености и слабости духа. Зато сујевјерје углавном припада простом народу и његово потпуно искорењивање је готово немогуће. Карактеристично за сујевјерје је то што оно види тајну везу између најразличитијих предмета и без сваког истраживања им приписује чудесна својства и радње. Борба са сујевјерјем народа захтева од свештеника велико искуство, интелект, мудрост, моралну снагу и обазривост. Насилним уклањањем народних схватања и осећања, макар и неослобођених од сујевјерја, али дубоко укорених у духу и животу народном, сујевјерје не само да се не искорењује, него постаје још чвршће, неразумније, а може се рећи и раздражљивије. Одступање од чистог духа свете вјере у народном мишљењу, навикама и обичајима, свети оци су обично разоткривали и исправљали својим пастирским поукама у духу смирености, мирољубивости и трпеливости.³

О сујевјерју и окултним појавама и њиховом штетном дјеловању на човјека и његову вјеру у Бога говорило се не само од настанка хришћанства, него и много раније. Још је и Мојсије упозоравао изабрани народ на појаве такве врсте. „Не обраћајте се врачарама и гатарама, нити их питајте, да се не скрвните о њих“ (III Мој. 19,31). „Нека се не нађе у теби који би водио сина својега или кћер своју кроз огањ, ни врачар ни који гата по звијездама, ни који гата по птицама, ни урочник; Ни бајач који се договара са злим духовима, ни опсјенар, ни који пита мртве“ (V Мој. 18,10 - 11). У Новом Завјету имамо свједочанства о појави лажних учења и магијских радњи којима су појединци заводили народ и у њима убијали истинску вјеру. Сам Господ нас упозорава да не вјерујемо самозваним месијама и лажним Спасиоцима човјечанства: "Чувајте се да вас ко не превари. Јер ће се појавити лажни Христоси и лажни пророци, и показаће знаке велике и чудеса да би преварили, ако буде могуће и изабране." (Мт. 24,4,24). Зато Св. Ап. Јован Богослов савјетује: "Љубљени, не вјерујте свакоме духу, него испитујте духове, јесу ли од Бога; јер многи су лажни пророци изишли у свијет." (Јн. 4,1). Св. Ап. Павле је изгнао дух погађачки из робиње која је прорицала будућност. Она је ишла за њима и додуше говорила истину, да су Павле и Сила слуге Бога Вишњег, али апостол није желео да се то чује из нечистих уста, па је строго запретио духу: "Заповједам ти именов Господа Исуса Христа, изађи из ње! И изађе у тај час." (Дела Ап. 16,18).

Када ишчезава вјера, њено мјесто заузима сујевјерје. У том погледу, људска душа не подноси празнину. Човјек, створен по лику Божијем(Пост. 1,27), од почетка је усмјерен ка своме Творцу. Али, када изгуби Бога у свом срцу, настали вакуум тражи да буде нечим попуњен, и човјек прихвата оне сурогате које му нуди свијет који га окружује. Ето због чега су у ово наше безвјерно, еклектичко вријеме тако широко постале распрострањене неке, рекли би смо већ давно заборављене струје окултних учења. Астрологија, хиромантија, магија, екстрасенси, источњачки култови - све ово заокупља умове милиона људи. Одсуство чврсте хришћанске вјере, одсуство познавања и поимања суштине окултизма и источњачких религија, а такође и активна пропаганда најширих размјера од стране одређених снага у свијету, осигуравају успјех окултизму и у савременом друштву. Нарочито снажно интересовање у данашње вријеме код људи буди таква врста окултних наука, као што је нпр. астрологија. Обавијена ореолом тајанствености, бајколикости, она примамљује човјека могућношћу да сазна своју судбину, упозна себе, завири у оно што долази. Мало ко се замишља над њеним поријеклом и суштином - то нестаје у

³ Речник православња, Нови Сад 2002. стр.206

сјенци пред бљеском, рекло би се, велике древне мудрости, која омогућава да се предвиђа будућност.

Од памтивјека се човјеку овај магијски пут чинио привлачним и занимљивим. Њиме је човјек покушао да постане бог, али њиме је обично одлазио у пропаст. Постоји више разлога зашто човјек жели да контролише свијет. То је најчешће из страха или у самоодбрани, али један виши облик бављења магијом јесте човјеково трагање за моћи. Оно што је у суштини магијски радњи јесте покушај да се контролише или потпуно пороби надприродна сила.⁴

Сујевјерје је лажна вјера, која проистиче из лажних и штетних извора, супротна учењу Откровења и учењу Цркве. Укорењавајући се у души, она је своје врсте болест, и то нимало безопасна. Ако она и не изгони из срца свету вјеру, ово чисто и драгоцено благо хришћанске душе, али је помрачује и унаказује, и угушује, као што коров угушује пшеницу. Управљајући се лажним представама, човјек се удаљава од оних путева, који води ка Богу и правом поштовању Њега, и заноси дијелима, која су противна Богу и душеубилачка за њега самога. По свједочанству историје сујевјерје је поницало и ширило се онда, када је човјек губио из вида извор свјетлости-истинско Откривење. Тада људи, удаљени од свјетлости Божије, по ријечима апостола Павла претворише славу вјечнога Бога у обличје смртног човјка и птица и четвороножних животиња и гадова (Рим. 1,21 и 23).

Данас је особита дужност свештенику да брине о искорењивању сујевјерја и празновјерица које су се укорјениле дубоко у човјековом уму, души и уопште у његовој природи. Која средства свештеник може да употреби у борби са сујевјерјем, да просвјети човјека и да га одврати од заблуде? Као главно средство против празновјерја обично се истиче просвјећивање. Просвјећење или вјерско образовање заиста много може помоћи да се разagna магла сујевјерја. Али ипак се мора признати да просвјећење није најмоћније оружје против сујевјерја, које вјекovima постоји у народу. Сујевјерје у суштини није случајна, површна појава у духовном животу човјека или народа, оно допире до најтајанственијих основа народног сазнања. У животу, као што показује искуство, сујевјерје се саживљава са образовањем и ми данас срећемо веома много људи, који се свестрано образовани подају утицају наслеђених сујевјерних погледа и обичаја, не говорећи о претходним вјекovima када су најугледнији људи патили од сувишног сујевјерја. Просвјећивање међутим може бити и опасан лијек у истребљењу сујевјерја. Лијечећи човјека од једне болести, оно може навући на њега другу болест, може довести и заиста доводи човјека до невјеровања и одрицања битних истина вјере. Као и наш живот тако и хришћанско учење, пуни су тајни, које су недостижне нашем ограниченом уму.

Да би се умудрили људи, који су заражени клицом сујевјерја, и да би се међу њима распрострла свјетлост чисте вјере, подесно средство за пастира Цркве Христове може бити бесједа или проповјед. Али ни то није најбољи начин одвраћања народа Божијег од празновјерица и сујевјерја, јер можда такве особе нису црквене, па до њих не допире бесједа од свештенослужитеља. Поред бесједе ту су још и тумачења и поуке, које свештеник треба да примењује када се год укаже прилика и потреба, да би посадио у њиховим срцима погодно сјеме вјере које ће израсти и угушити кукољ сујевјерја и својом поуком одвратити их од пута који

⁴ Богословље, свеска 1 и 2, Београд 1985. стр. 211

води у грех. Друга одлучна мјера против сујевјерја, јесте лична појава пастира међу сујевјерним народом, ради престанка вршења непристојних радњи које потичу из сујевјерја или давних многобожачких обичаја. Али пастир може предузети ову мјеру ако има ауторитет у очима сујевјерног свијета, и ако је увјерен да ће његова ријеч наћи одзива код оних које треба умудрити и зауставити их да не врше непристојне обичаје, те да не би наишао на подсмјех, увреде и отпор. У одлучна средства у борби са сујевјерјем, која је дала Црква у руке пастиру, спадају и духовне казне, којима се по правилу сабора и светих отаца може казнити онај који приступа сујевјерју. Црквеним казнама се могу кажњавати само они који су упорни и окорели у заблудама празновјерица и сујевјерја. Црквена казна такве људе треба да опомиње и да их подсећа на њихову кривицу пред Богом и Црквом и доведе до потребне свјесности о себи и свом вјерском стању. У оваквим приликама духовне мјере се не изричу јавно, већ онда када се приступи светој тајни покајања и моли за опроштај својих грехова.⁵

Човјеку који у себи има вјеру и који вјером исповједа Васкрслога Христа, не само да је сувишан било какав вид сујевјерја, него и непотребан и исто тако погубан за његову душу а самим тим и његово спасење. Као што су свети Апостоли вјером познали и исповедили Христа, Сина Божијег, тако данас и ми, треба да живимо истинском вјером у Распетог и Васкрслога Господа. И Свети Сава, наш учитељ и просвјетитељ, следујући Апостолима и Оцима Цркве, тражио је од Срба стално обновљење вјере и обновљење у вјери.⁶ Јер само жива, стално обнављајућа вјера може нас спасавати, у сваком времену и у свим околностима.

⁵ Атанасије Поповић, *Свештеник*, Београд 1926. стр. 365-373

⁶ Свети Сава, I српски архиепископ, *Беседа о правој вери*, стр. 1

Литература

- Сујевјерја и предрасуде наших савременика, свештеник Дионисије Дунајев, Москва 2005 г.
- Црква и наркоманија, секте, сујевјерје и казнено поправне установе, група православних аутора, Београд 2007 г.
- Речник православља, Нови Сад 2002 г.
- Благовјесник бр. 8, Магија и врачање
- Богословље, свеска 1 и 2, Београд 1985 г.
- Атанасије Поповић, Свештеник, Београд 1926 г.
- Бесједа о правој вјери, Св. Сава I српски архиепископ